

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

Commissie van redactie

Ds. M. Baan, Zeist; Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. R. Kok, Ameide; Ds. H. van Leeuwen, Rotterdam-West; Ds. C. Smits, Sliedrecht-Centrum; Ds. D. Slagboom, Dordrecht-Centrum; J. van Heteren, Sliedrecht-Centrum en Joh. van der Lee, Alphen aan den Rijn.

Redactie:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 17, Meerkerk. Telefoon 01837-357

Administratie:

Joh. van der Lee, Van Eeghenstraat 14, Alphen aan den Rijn, tel. 01720-3814, postrekening 704350, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het pand” te Alphen aan den Rijn.

Abonnementsprijs f 6,— per jaar.

Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en voor Canada 3 dollar per jaar.

Advertenties f 0,20 per m.m. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

DE LOF VAN DE BRUIDEGOM OP DE BRUID

Zie, gij zijt schoon, Mijn vriendin.

Hooglied 1 : 15a

De bruid was niet beminnelijk en toch is zij door de Bruidegom bemind. Zo leert Zijn vriendin, elke begenadigde ziel afzonderlijk, een begin in haar leven kennen, waarin Zijn liefde tot haar geopenbaard wordt. Als zij Zijn liefde niet gewaar wordt, is zij niet opgewekt. Alleen door Hem geeft haar lamp haar licht.

Nu kan het zijn, dat zij leeft in afwijking. Het kan zelfs zo laag afebben in haar liefde tot Hem, zodat de eerbied voor Zijn inzettingen ook verkoelt, wat is zij dan ellendig, troosteloos, moedeloos. Want waarlijk buiten Hem is geen leven, sedert Hij ons leven werd. Vreselijke tijd der geestelijke verlating. Neen, deze komt meestal niet plotseling, doch meer geleidelijk. Het gaat er mee, gelijk de reiziger in een nachttrein in het donker al verder van het vaderland wordt afgevoerd. Wat boet ze dan veel van haar geestelijk schoon in, als haar bruidskleed zo met het vuil van zonden werelddienst is bezoedeld.

Als zij dan weer tot haarzelf komt, schrikt ze van zichzelf, dat zij zo met vele boeileers geboeeld heeft, also haar Zielevriend smaadheid heeft aangedaan. Dat zij weer tot haarzelf komt, is een bewijs, dat Hij haar toch als Zijn vriendin blijft erkennen. Hij maakt Zelf eerst weer bij haar de liefde tot Hem gaande. Hij blijft Zijn bruid liefhebben, in verzoeking en verlating, met dezelfde liefde. Zijn liefde is voor vermeerdering of vermindering niet vatbaar. U, die u door genade vriendin van Hem weet, terwijl gij geborgen gaat onder opgemelde zonden of aanvechttingen, heeft Hij lief met dezelfde liefde.

Dit geeft u echter geen vrijbrief om door te zondigen, doch is tot troost, dat gij niet behoeft te wanhopen. Ook hier geldt: „Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof, uw liefde, niet ophoude”.

Hij komt weer bij vernieuwing met Zijn liefdesuitlatingen. Eeuwige, onvolprezen liefde van deze Zielevriend tot Zijn vriendin!

„Alzo Hij de Zijnen, die in de wereld waren, liefgehad heeft, zo heeft Hij ze liefgehad tot het einde”. Zijn liefde gaat bestendig door. Zeker, dit zorgt niet, dat zij er altijd even levendig in deelt.

Kent gij nu iets van deze dingen?

Bedrieg u niet in ijdele bespiegelingen. Heeft Hij Zijn liefde in uw hart vol vijandschap uitgestort?

Zo gij daar niets van kent, kent gij ook geen ware liefde van en tot Jezus, al roemt gij met uw mond in Hem. Hij of zij, die hier het zalig liefdeleven met Hem niet in zielservaring leert kennen, zal straks in vijandschap weg-

zinken in de rampzaligheid. Of heeft Hij door Geestes arbeid reeds u in de liefde opgezocht, het hart genomen? Kent gij iets van de geestelijke ondertrouw met Hem?

Zijt gij niet meer uws zelfs, doch de Zijne geworden door genade?

Zondag 1 vr. en antw. 1. Is dit uw enige troost?

Let hier op, dat Hij zegt „Mijn vriendin”. In de eeuwigheid heeft Hij haar gemijnd, toen de Vader in de eeuwige verkiezing haar Hem tot een bruid gaf. Doch Hij komt haar ook te „mijnen” in de tijd, in opzoekende liefde. Dan verklaart Hij Zijn liefde jegens haar aan haar. Hij komt haar in de tijd te „mijnen”. Wanneer Hij haar door de grote Vriend des Bruidegoms, n.l. de Heilige Geest, tot Zich laat leiden; Deze haar in het geloof met Hem verenigt. Dan zegt Hij „Mijn vriendin”. En als wederkerende dank des geloofs en der liefde zegt zij „mijn Vriend”.

Zalige verbintenis, die de eeuwigheid verduurt. Gij, die van deze dingen geen vreemdeling meer zijt, is er heden waarlijk in beoefening het verkeer der verborgen liefdesgemeenschap met Hem?

Spreekt Hij tot u doof Zijn Woord en Geest „Mijn schone, Mijn vriendin?” Kent gij zo Zijn spreken?

Ja, wanneer Hij ons hart zo inneemt, kunnen wij niet anders dan liefhebben de Liefhebber onzer ziel. Of leeft gij heden in afwijking en verlating, mist gij also de liefdesomgang met Hem? Is het soms zo donker in uw ziel, zo koud en dodig, dat gij denkt, dat de liefdeband verbroken is? Durft gij vanwege uw boosheid en de liefdeloosheid van uw hart schier niet meer hopen op Zijn liefde jegens u? Bedenk dan, dat de liefde van Hem is uitgegaan, niet van u. Dat Hij u liefheeft met een eeuwige liefde.

Mag ik u vragen: „Of kunt gij de scheidbrief tonen, waarmee Hij u heeft weggezonden?”

Neen, zegt ge, dat kan ik niet. Maar ach, ik mis nu dat liefdesverkeer. Is dit voor het eerst of al meermalen? En toen Hij weer terugkwam, was u dat niet een eeuwig wonder? Hebt gij het toen niet uitgeweend? Of hebt gij zelf Hem een scheidbrief gegeven?

„Ach, zucht gij, mijn zonden maken een scheiding tussen Hem en mij”. Zal Hij nu wel ooit weer terug willen keren? Zeker, recht was Hij, als Hij voor altijd u verliet. Doch gij kunt toch de bewijsstukken niet geven, dat Hij u de scheidbrief gegeven heeft? De duivel zegt misschien: „in uw donkerheid hebt ge het bewijs”. Dit maakt u zo bang. Doch geloof de duivel niet. Ja, waar Hij u de scheidbrief

BIJ DE JAARWISSELING

Er is weer een jaar heengegaan, aan het einde waarvan we wel mochten erkennen: Het zijn de goedertierenheden des HEEREN, dat wij niet vernield zijn, dat Zijn barmhartigheden geen einde hebben, Klgl. 3 : 22. De HEERE is goed degenen, die Hem verwachten, de ziel, die Hem zoekt. Zo lezen we verder in vs. 25. Het is onze hartelijke begeerte, dat de Heere dat in het nieuwe jaar rijkelijk aan onze lezers doe ervaren.

Redaktie en medewerkers

niet gaf, keer dan berouwvol tot Hem weder, en zeg Hem eerlijk en oprecht: „Heere, mijn leven is geen leven zonder U”.

Hij kome Zelf weer over en lere u stamelen: „Ik zal U hartelijk liefhebben, Heere mijne sterkte”.

Ja, waarom zoudt gij langer van zulk een Vriend en Liefste afdwalen?

Hij is het toch zo eeuwig waardig, dat gij Hem ook mint als uw Vriend, Hem also de liefde van geheel uw hart geeft? Als Hij zich weer openbaart, is toch uw hart verblijd, zingt uw tong Godgewijde tonen? En nooit laat Hij na een volkomen trouwe Bruidgom te zijn, trots haar ontrouw.

Bruid, dat gij ook Hem meer reine wederliefde bood. Hij gaf toch Zijn leven voor u en kocht u met Zijn dierbaar bloed. En de Vader gaf in eeuwige liefde u aan Hem. En de Heilige Geest werkte het in u uit. Ja, is dit geen liefde van Hem, dat Hij de heerlijkheid verliet, in ons vlees en bloed kwam, daarin in diepe vernedering de losprijs aanbracht?

„Mijn vriendin”. Dat zijn alle ware kinderen Gods, de kleine met de grote in de genade. „Elk die Hem vreest, hoe klein hij zij of groot, wordt van dat heil, die weldaan deelgenoot. Hij zal ze groter maken.

Wat heeft Hij de Zijnen uitnemend liefgehad. Volk, hoe weinig beminnen wij Hem nog. En hoe nauw bindt Hij de Zijnen aan Hem, Die toch hun leven is. Die de Heere aanhangt, n.l. Christus, is één Geest met Hem. Heerlijk zich aan Hem toe te betrouwen, zich voor tijd en eeuwigheid op Hem te verlaten. Niet mijn liefde tot Hem, doch Zijn liefde tot ons, behoudt. Dat ook de Zijnen in liefde onderling mogen verkeren, als vrucht van Zijn liefde, waarmee Hij hen bemint. Ja, hier is het liefdesverkeer met Hem nog niet volmaakt, daar de bruid hier nog inwoont in het zondig vlees. Doch straks wordt ze daaruit door Hem verlost. Dan nooit meer afdwalen, doch altijd bij de Heere wezen. Dan zal Hij betuigen: „Zie, gij zijt schoon, Mijn vriendin”. Dan heeft Hij Zijn heerlijkheid op Zijn bruid gelegd. Zing hier Psalm 68 : 7. Dan zal de bruid het uit de volheid van haar gemoed uitroepen: „Zulk Eén is mijn Liefste, zulk Eén is mijn Vriend”. Dan is zij geheel schoon naar lichaam en ziel. Wat zal dan Zijn werk in haar heerlijk uitstralen.

v. Doorn

VAN DE ADMINISTRATIE

Sinds de laatste verantwoording ontvingen wij aan overbetalingen abonnees f 37,- terwijl wij uit 's-Gr. een gift ontvingen van f 50,- met bijschrift: uit dankbaarheid. Totaal f 87,-. Hartelijk dank voor deze giften, en bij den voortduur aanbevolen. Uit 's-Gr. ontvingen wij tevens de opgave van 2 nieuwe abonnees. Waarom wij dit vermelden? Laat dit een voorbeeld zijn voor al onze abonnees, om aan ons blad in hun omgeving bekendheid te geven, een persoonlijk bezoek is in deze het meest gewenst. Ons gironummer is 704350 ten name van de administratie "Bewaar het Pand", van Eeghenstraat 14, Alphen a/d Rijn.

v.d.L.

Naar de CATECHISATIE

18.

f. De EIGENSCHAPPEN van de Bijbel.

De eigenschappen van de Heilige Schrift bewijzen en verklaren haar GODDELIJKHEID, dat die Schriften van niemand anders dan van God zijn.

De voornaamste eigenschappen zijn:

1. haar Goddelijkheid
2. haar genoegzaamheid
3. haar duidelijkheid
4. haar noodzakelijkheid.

1. Haar Goddelijkheid.

„Al de Schrift is van GOD ingegeven”. En Petrus schrijft (2 Petr. 1 : 21): „Want de profetie is voortijds niet voortgebracht door de wil eens mensen, maar de heilige mensen Gods, van de Heilige Geest gedreven zijnde, hebben ze gesproken”.

God verklaart in de Heilige Schrift ZICH-ZELF, Wie Hij is in Zijn eeuwig en onveranderlijk Wezen. Hij heeft Zich geopenbaard als de grote SCHEPPER aller dingen en als de genadige HERSCHEPPER in het rijk der genade.

Daarom past het de mens, dat Hij met diepe eerbied zich stelt vóór en onder Gods Woord; dat hij zijn verstand „gevangen legt onder de gehoorzaamheid van Gods Woord”.

De mens in zijn vermeende wijsheid, ja, in zijn eigenwijsheid wil altijd zo gaarne met zijn voorstellingen en meningen, die hij EERST zich vormt, tot de Schrift gaan, en dan vindt hij wel één of andere tekst of gedeelte, waarop hij meent steun voor zijn mening te hebben. Maar hij moet eerst eens leren LUISTEREN als een weet-niet en dwaas in zichzelf, zoals Samuël: „Spreek Heere, want Uw knecht hoort”.

De Goddelijkheid van de Schrift komt ook hierin uit, dat zij de mens doet horen hoe GOD gevreesd en gediend wil worden. De dwaze mens wil dit zelf uitmaken. Paulus leerde dit inzien op de weg naar Damaskus en bad toen: „Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal?”

De Schrift is een Goddelijk Boek en daarom is zij het schoonste Boek, echter niet naar de smaak van de mens. Daarom is een door-Gods-Geest-verlicht oog nodig om die schoonheid, die Goddelijkheid te zien!

„Ontdek mijn ogen, opdat ik aanschouwe de wonderen Uwer wet”, Ps. 119.

De Goddelijkheid van de Schrift blijkt ook uit haar Goddelijke toepassende kracht. „De Wet des Heeren is volmaakt, bekerende de ziel; de getuigenis des Heeren is gewis, de eenvoudige wijsheid gevende”, Ps. 19 : 8. En: „De opening Uwer woorden geeft licht”, Ps. 119 : 130a.

Paulus noemt Gods Woord „het zwaard des Geestes”, Ef. 6 : 17b. En in Hebr. 4 : 12 schrijft de apostel: „Want het Woord Gods is levend en krachtig, en scherp snijdender dan enig tweesnijdend scherp zwaard, en gaat door tot de verdeling der ziel en des geestes en der samenvoegselen en des mergs, en is een oordeler der gedachten en der overleggingen des harten”.

Kent u, lezer(es), die Goddelijke toepassende werking van 's Heeren Woord? En hebt u zó

de Goddelijkheid van de Bijbel, de majesteit van de Schrift leren verstaan?

2. De genoegzaamheid der Heilige Schrift. De Bijbel is „genoegzaam”, d.w.z. in wat genoeg is tot zaligheid. Reeds hebben we er al op gewezen, dat de bijzondere openbaring Gods verder reikt dan die in de Heilige Schrift. Denk aan Joh. 20 : 30.

Maar naast de Bijbel hebben we dus niet nodig tradities en overleveringen, zoals de roomse kerk die stelt om mede daaruit haar leer vast te stellen. Want zij kent aan die tradities en overleveringen ook Goddelijk gezag toe. De geschriften van de apostelen en profeten in de Bijbel zijn volgens Rome enerzijds volkomen, maar anderzijds toch niet voldoende. Zij hebben meer gesproken, dat niet is opgetekend. Hun geschriften zijn meestal „gelegenheidsschriften”, waarin niets te vinden is over het episcopaat, de zeven sakramenten, het vagevuur, de onbevleete ontvangenis van Maria, de hemelvaart van Maria, enz.

Men beroept zich op de apostolische tijd, toen de eerste christenen toch ook moesten leven bij de traditie.

Maar men houdt er geen rekening mee, dat met de dood van de Bijbelschrijvers de bijzondere inspiratie van de Heilige Geest is

opgehouden. Daarna mocht aan de Heilige Schrift niets meer toegevoegd worden.

„Maar deze zijn geschreven, opdat gij geloof....” Joh. 20 : 31.

We moesten ook nog op een andere dwaling letten.

De geestdrijvers of vals-mystici leren fette-lijk ook dat de Schrift niet voldoende is. Zij stellen naast de Schrift nog een aparte bijzondere openbaring Gods. Zij gronden hun geloof op aparte bijzondere stemmen en bevindingen. En dit is juist zo misleidend voor de eeuwigheid en zo degraderend voor de Heilige Schrift. Is de bevinding van Gods kinderen dan niet noodzakelijk? Ongetwijfeld. Zonder ware bevinding, de beleving, zal niemand ingaan in het Koninkrijk der hemelen. Ware er maar meer zuivere, godzalige beleving van de geestelijke zaken! Maar dan moeten die zuiver op Gods Woord gegrond zijn. Daarom zal Gods kind die in 's Heeren Woord terug moeten vinden.

Uw Woord kan mij, ofschoon ik alles miss',
Door zijne smaak en harten zinnen strelen.

Make de Heere ons Zijn wegen door Zijn
Woord en Geest bekend!
R.-West

v.L.

De Pelgrimsreis is voor Oud en Jong

20.

Met grote vreugd heeft de Pelgrim gezongen aan de voet van het kruis van de zaligheid, die hij mocht smaken in de gekruiste Christus. Bij het licht van de Heilige Geest werd zijn Borg en Zaligmaker hem steeds meer dierbaar. In verwondering riep hij uit: „Voor mij heeft Hij geleden. Voor mij heeft Hij de zaligheid verdiend”.

Maar nu moet hij toch weer verder reizen. Als reiziger naar Sion kon hij hier niet blijven zitten in het genot der zaligheid. Daar de welkolom van Gods vaderlijke leiding over hem in beweging kwam, werd het hem betuigd op te trekken.

Maar moet hij nu de gekruiste Christus met al Zijn heilsweldaden achterlaten? De heerlijke zegeningen, die hij door schenking en toerekening deelachtig geworden is, zijn hem toch dierbaar en onmisbaar.

Volkomen waar! 't Is hem onmogelijk achter te laten wat hij aan de voet van het kruis deelachtig is geworden. En dat kan ook niet, daar Christus met de bediening van Zijn genade in het hart van de Pelgrim leeft. Het zou hem gelijk als Mozes onmogelijk geweest zijn zonder de Heere op te trekken. In de weg der gehoorzaamheid was het altijd een optrekken met de ark van Gods verbond, een blijven in geloofsgemeenschap met de Heere. Met de heerlijke wetenschap dat de Heere zijn eigendom was geworden en hij het eigendom van de Heere, reist hij verder. Maar wat het genot van de zaligheid betreft, staat de zaak anders. Door af te dalen vanuit de voorportalen des hemels in de naakte werkelijkheid van het leven, deelt het hart niet altijd in het genot der zaligheid.

En toch door het gaan in de weg des Heeren, in het doen van Zijn wil, bekomt het hart steeds meer kennis van de God der zaligheid. Zodat onze zinnen met klaarheid geoefend worden in de leer der zaligheid. Gereed voor de reis zingt de Pelgrim:

Dus ver ging ik beladen met mijn zonden,
Maar voor mijn smart werd nergens baat gevonden,

Totdat ik herwaarts kwam. O heerlijk oord,
Waar 't eerste licht der zaligheid mij gloort,
Moest hier de last mij ontvallen van de zonden,

De koorden breken die hen aan mij bonden.
Gezegend kruis en graf, maar meer nog Hij,
Die kruis en graf verdragen heeft voor mij.

„Toen zag ik in mijn droom, hoe de Pelgrim verder ging tot hij aan een laagte kwam, waar

hij een eind ter zijde van de weg drie mannen zag liggen met kluisters aan de voeten en in diepe slaap verzonken. De naam van de één was Dwaas, van de tweede Luiard en van de derde Verwaand”.

De man, die in zijn droom alles duidelijk zag en hoorde, heeft het voor ons te boek gesteld en te lezen gegeven, opdat wij ons innerlijk leven daaraan zouden toetsen tot onderwijzing, vertroosting en vermaning. De drie beklagenswaardige mensen die een eind terzijde van de weg liggen, hebben zich overgegeven aan de slaap der zorgeloosheid. Door het doel van de reis, de stad der heerlijkheid, uit het oog te verliezen, zijn zij al redenerend gekomen in de kluisters van lusteloosheid en biddeloosheid. Gans anders was het met deze mannen gesteld bij hun komst op de weg. Door het lezen van de Schrift waren zij gekomen onder de prediking van het Evangelie. Daardoor zijn ze op reis gegaan naar Sion. En op reis zijnde hebben zij ook geluisterd naar de gesprekken van Gods kinderen en daaraan zelfs deelgenomen. Maar zie, in al dat goede hebben zij niet volhard. Door op te gaan in en genoeg te hebben aan hun godsdienstigheid, hebben zij niet gezocht de droefheid naar God, die een onberouwelijke bekeering werkt tot zaligheid. En zo kwamen zij al gauw in hun godsdienstigheid te verachten, in hun kerkgang te verminderen.

Door de wortel der zaak, het beginsel der genade, niet te zoeken, hadden deze mannen naar hun gedachte aan wat vorm en plicht genoeg voor de eeuwigheid. Van terugkeren naar de wereld om onder te gaan in de dienst der zonde was bij deze mannen geen sprake. De weg naar Sion werd niet verlaten, al liggen zij terzijde van de weg te slapen.

Deze mannen hebben niet een eind terzijde van de weg een rustige plaats opgezocht om daar voor altijd onder te gaan in de slaap der zorgeloosheid. Neen, dat was hun bedoeling in geen geval. Daar gaan wij een poosje rusten, zo dachten zij, want wij hebben in het godsdienstige leven al heel wat gepresteerd en wanneer wij uitgerust zijn, zetten wij de reis moedig voort. Zij waren en bleven dus met al hun zorgeloosheid reizigers naar Sion, de stad van Gods eeuwige heerlijkheid. De zorgeloosheid, die de Pelgrim hier aanschouwt en die ons voor ogen gesteld wordt, is het indroefbeeld van de naakte werkelijkheid in de kerk. En al zijn de berichten hierover allerwege alarmerend, er komt geen verandering in. 't Wordt steeds erger. Van alles wordt aangegrepen om de jeugd te be-

houden en de kerken te vullen, maar het baat niet. Want het waarachtige beginsel, boetvaardig weder te keren tot de Heere, moet eerst weer biddend gezocht worden, zal er ooit verandering komen. Daarom wordt ons dan ook vanuit de Schrift toegeroepen: „Ontwaakt, gij die slaapt en staat op uit de doden, en Christus zal over u lichten”.

Toen de Pelgrim deze mannen in die toestand zag liggen, ging hij naar hen toe om te beproeven of hij hen wakker kon maken. Hij riep hun toe: „Gij zijt gelijk aan degenen die slapen in de top van de mast, want de dode zee is onder u, een afgrond die geen bodem heeft. Ontwaakt dus en komt mee. Als gij gewillig zijt, kunt ge uw kluisters ook kwijt raken”.

Hij waarschuwde hen nog meer, zeggende: „Indien hij, die rondgaat als een briesende leeuw, hier voorbij komt, zult ge stellig door hem verslonden worden”. Zij zagen hem aan en nu gaf Dwaas hem ten antwoord: „Ik zie geen gevaar”. Luitaard zei: „Nog een weinig sluimerens”. En Verwaand gaf ten antwoord: „Ieder moet voor zichzelf zorgen”. En zij legden zich weer neer om te slapen, terwijl Christen zijns weegs ging.

Deze mannen werden vanuit de Schrift vermaand met de innerlijke bewogenheid van de liefde, die uit Christus is. Het ging bij de Pelgrim om het behoud van hun onsterfelijke zielen. Maar het kwam bij deze zorgeloze reizigers niet tot een opstaan uit hun verregaande zorgeloosheid om de reis naar Sion te vervolgen.

Hoe ernstig zij ook op de dreigende gevaren werden gewezen, voor hen waren het maar denkbeeldige gevaren van de Pelgrim, die hun de rust niet gunde. Wij zien toch geen gevaar en daarom is er dan ook geen gevaar. Wat voor gevaar kan er zijn voor reizigers naar Sion, al liggen wij terzijde van de weg wat te rusten? De koninklijke weg naar Sion hebben wij niet verlaten. Nog een weinig sluimerens en wij zijn weer fris om verder te gaan. Ieder moet voor zijn eigen ziel en zaligheid zorgen en dat hebben wij dan ook meesterlijk gedaan. Wij zijn er allen van verzekerd

dat Christus voor ons de zaligheid heeft verdiend en daarmee is alles in orde.

Maar gans anders was het met de bruid toen zij in haar zorgeloosheid werd aangesproken. Zij sliep wel op het bed van zorgeloosheid en dat was heel erg, doch haar hart waakte, zij kon in haar gemoed haar Bruidegom niet vergeten. En toen Hij Zijn hand trok van het gat van de deur, ontroerde de bruid om Zij nentwil in haar ingewand. Zodat zij opstond om Hem naarstig te zoeken.

En dat is het nu wat bij die drie mannen gemist werd. Daar de innerlijke geloofsge-meenschap met Christus gemist werd, kwamen zij niet tot ontroering om Zij nentwil, zodat zij niet opstonden om Hem te zoeken. Terwijl de Pelgrim zijns weegs ging, daar al zijn vermaan in de wind geslagen werd, en gelijk stond met het kloppen aan eens dovesmans deur, viel het hem toch zwaar hen in die verharding achter te laten.

De gedachte, dat lieden die zich zo grotelijks in gevaar bevonden, zo weinig acht sloegen op de vriendelijkheid van Hem, Die toch bereid was hen te helpen, Die hun goede raad wilde geven en hun Zijn hulp aanbood om van die boeien bevrijd te worden, kwelde hem. Deze overpeinzingen vervulden zijn ziel met droefheid.

Vanuit Christus was het hart met deze christelijke droefheid vervuld over de zorgeloosheid van reizigers, die wel het aangezicht naar Sion keerden, maar niet het hart.

Wenend van droefheid sprak de Heere Jezus tot het zorgeloze Jeruzalem: „Och of gij ook bekendet, ook nog in deze uw dag, hetgeen tot uw vrede dient”.

Met de wetenschap van verkeerd te doen door in te gaan tegen de liefde van Christus, bleef Jeruzalem voortleven in zijn afkerigheid en weigerden de zorgeloze burgers te komen tot de bekentenissen van dat kwaad, zodat de vrede van de verzoening niet gesmaakt kon worden. Maar vanuit Zijn droefheid over ons is het nog mogelijk met droefheid tot Hem te komen om zo de veiligheid, die onder de schaduw van Zijn vleugelen is, te verkrijgen.

A.

R. Kok

van, dat het een nauwgezetheid van de verkeerde soort is. Zo, wanneer iemands nauwkeurigheid hem afhoudt van de gewone middelen der genade, door welke Christus Zijn volk voedt, en hem terughoudt van de plichten van liefde en weldadigheid jegens zijn naasten, dan kunnen wij er zeker van zijn, dat ze onecht is.

3. De geboden van mensen maken hen volkomen ongelijk aan de geest van het Evangelie. Valse strengheid komt voort uit een wettische gesteldheid, en geeft aan de ziel een wettische houding en eigenliefde, daar zij veel rekenen voor hun eigen nauwkeurigheid. Ze blaast de mens op door hoogmoed en verwaandheid. Ze doet laag op anderen neerzien, en veroorzaakt een hoogmoed in de ziel, onbestaanbaar met de geest van het Evangelie, welke een geest van liefde en ootmoed is. Deze strengheid moet vermeden worden, temeer daar zij tot oneer van God is, iemands eigen ziel benadeelt en schadelijk is voor onze naasten.

Maar er is een echte nauwgezetheid, waartoe in onze tekst wordt aangespoord. Dit is een nauwkeurig wandelen naar de geopenbaarde wil van God, zo ver die in het Woord ons wordt voorgesteld. Zij, die zulk een ingetogenheid beleven, houden zich nauw aan de wil van God, zelfs wanneer het voor hen verlies in de wereld betekent. Zij zijn onbuigzaam en willen niet toegeven aan de verzoeken, en willen het voorbeeld van de wereld niet volgen.

Het is het gezag van God op hun consciëntie, waardoor zij gebonden zijn en dat hen onbuigzaam maakt. Daarom, hoe gering de overtreding ook schijnt te zijn, en hoe sterk wel moeten en willen zij zich aan het gebod houden. Dit woord is hun genoeg: „Heere, Gij hebt geboden dat men Uw bevelen zeer bewaren zal”, Psalm 119 : 4.

Tot zover voorlopig Boston. Ons gebed mag wel zijn: Maak in Uw Woord mijn gang en treden vast.

B.

Flitsen uit een bijbellezing

Ezechiël 5-6

In het gericht over het volk des verbonds spreekt de Heere van kroon en kracht, van recht en vreugde, van troost en straf, van komen en gaan, en van beloven en beleven. De vierde symbolische handeling, die Ezechiël moet verrichten, wordt beschreven in hoofdstuk 5 : 1-4.

De profeet moet zijn haren afscheren. Waarin worst voorgesteld dat het volk van kroon en kracht zal beroofd worden.

Uit kracht van het verbond was dit volk een sierlijke kroon in de hand des Heeren. Die haren moeten gewogen. Het volk zal komen op de weegschaal des gericht. Een derde deel moet verbrand worden in het midden der getekende stad. Een derde deel moest de profeet a.h.w. met het zwaard fijnhakken, en een derde deel in de wind verstrooien. Weenige in getal daarvan moest hij in de slippen van zijn kleed binden. En daarvan moesten nog enige geworpen worden in het vuur. Dat is de symbolische voorstelling. Voor de meester zal het zijn gewogen en te licht bevonden. Door het vernietigend oordeel Gods wordt dit afgeweken volk van zijn levenskracht beroofd. Doch hoe weinig ook in getal, een overblijfsel zal behouden worden. God zal Zijn verbond niet vernietigen. In vers 6 en vervolgens wordt de oorzaak beschreven van Jeruzalems ondergang. Het heeft Mijn rechten veranderd in goddeloosheid. Dus het gaat over de rechten des Heeren. God heeft recht op ons krachtens schepping. Heeft recht op ons wegens Zijn goedertierenheid, die Hij ons bewijst in de onderhouding en verzorging van ons leven. Heeft recht op ons krachtens Zijn verbond, daar Hij ons gesteld heeft onder de middelen der genade. Uit kracht van de sacramenten, tekenen en zegelen van Zijn verbond. In die rechten en inzettingen had dat volk niet met vreugde gewandeld. Zij hadden die verworpen. Wanneer Gods kerk in het geloof met vreugde wandelt in de inzettingen des Heeren, uit liefde tot Zijn deugden, dan verblijdt de Heere Zich over Zijn

1.

Een nauwkeurige wandel

Boston schrijft in zijn preken over Mattheus 7 : 13 en 14: „Gaaf in door de enge poort enz.”, belangrijke dingen over het wandelen op de nauwe weg, die we niet kunnen nalaten in enkele vervolgstukken een plaats te geven in dit blad. Boston onderscheidt goed en geeft onderwijs uit Gods Woord, dat ook voor ons nog van de grootste waarde is. Wij geven hem dus het woord.

Een nauwkeurig leven in de godsdienst, een sierlijke, preciese en ingetogen wandel daarin, is niet alleen rechtmatig, doch noodzakelijk. Want nauw is de weg, die ten leven leidt, en hij laat geen ruimte voor wijde stappen. Het is de gewoonte van de wereld om het ingaan door de enge poort voor te stellen onder de naam van zwaarmoedigheid, waanzinnigheid of verbijstering van het verstand. Het wandelen op de nauwe weg noemen ze hersenschimmen en fijne kieskeurigheid. Maar laat de wereld schelden zoveel ze wil, de Bijbel en inzonderheid onze tekst noemt het nauwkeurig wandelen op de nauwe weg niet alleen rechtmatig, doch ook noodzakelijk.

Maar vóór ik kom tot rechtvaardiging van die weg, en de noodzaak aantoon van een nauwkeurige wandel, moet ik eerst het juiste begrip daarvan vaststellen. Er is een valse, een onechte nauwgezetheid in de godsdienst, welke dikwijls wordt aangezien voor onvervalste ingetogenheid, in het bijzonder door de persoon zelf. De nagemaakte nauwkeurigheid behoort tot de brede weg en de onvervalste tot de nauwe weg. Dat er zulk een valse ingetogenheid is, kan niet tegengesproken worden. Paulus zegt, dat hij „naar de nauwgezette sekte van zijn godsdienst geleefd had als een farizeër”, Hand. 26 : 5.

Deze onechte nauwgezetheid in de godsdienst, welke te verwerpen is als een werk van het vlees, is een nauwgezetheid van des mensen eigen maaksel. Deze mensen zijn niet zo nauw

verbonden door Gods gebod, maar zij binden zichzelf ook in gevallen, waarin God hun vrijheid laat. Zo is dus hun nauwgezetheid volslagen bijgeloof in de zin van de Bijbel, hoewel zij mogen beweren, dat zij vijanden van bijgeloof zijn.

„Doch tevergeefs eren zij Mij, lerende leringen, die geboden van mensen zijn”, Mattheüs 15 : 9.

Een dwalende consciëntie neemt iets als Gods gebod, hetwelk het niet is. Dergelijke dwalingen zijn uit de volgende verschijnselen waar te nemen.

1. Er is een onevenredigheid in, daar de mensen in hun eigen uitgedachte geboden naarstiger zijn dan in de dingen, die onwidersprekelijk door God geboden zijn. „Wee u, gij schriftgeleerden en farizeërs, gij geveinsden, want gij reinigt het buitenste der drinkbekers en des schotels, maar van binnen zijn zij vol van roef en onmatigheid”.

De natuur bemint altijd haar eigen kinderen. Zo ook zij, die hun eigen inzetting behandelen als hun eigen kinderen, terwijl onbetwiste plichten door hen worden behandeld als stiefkinderen. Zij zijn als de aarde, die kracht geeft aan het onkruid, terwijl de bloemen moeten strijden voor hun leven.

2. Onechte nauwgezetheid verdringt sommige wezenlijke plichten van de godsdienst. „Gij hebt also Gods gebod krachteloos gemaakt door uw inzetting, „Matth. 15 : 6, De apostel leert, dat valse nauwkeurigheid van sommigen in strijd was met het zesde gebod. „De welke wel hebben een schijnrede van wijsheid in eigenwillige godsdienst en nederigheid, en in het lichaam niet te sparen, doch zijn niet in enige waarde, maar tot verzadiging des vleses, „Col. 2 : 23. De ene plicht kan wezenlijk niet in strijd zijn met andere. Daarom, wanneer enig werk van nauwgezetheid botst tegen enige zedelijke plicht van de tien geboden, en ons hiervan afhoudt, zijt er dan zeker

volk. Zij hadden die rechten niet alleen maar links laten liggen, maar die veranderd in goddeloosheid. Laten wij het bedenken, we kunnen nooit neutraal zijn in deze. Wandelen wij niet in de instelling des Heeren, dan zetten wij er iets anders voor in de plaats. Dan veranderen wij die in goddeloosheid. Dan zoeken wij vreugde en vervulling in de dingen van beneden. Gods kind weet het bij ervaring, er is alleen maar blijdschap in het hart in het gebonden zijn aan de rechten des Heeren. De dichter van psalm 119 vertolkt de beleving van de kerk des Heeren: Uw inzettingen zijn mijn gezangen geweest ter plaatse mijner vreemdelingschappen. Worden die verlaten, dan beroven wij niet alleen onszelf, maar ook God van Zijn vreugde. Gods deugden moeten verheerlijkt worden. En het is Zijn lust die te verheerlijken in het zaligen van de zondaar. Vandaar de arbeid die Hij aan dat volk, alsook aan ons, ten koste heeft gelegd.

Heeft dit alles geen baat, dan zal Hij Zelf voor de verheerlijking van Zijn recht zorgen. En dan lezen wij tot vijfmaal toe: daarom. Dan worden de oordelen over het afkerige volk aangekondigd. De kerk behoeft onder de kastijdende roede niet te vragen naar het waarom. Zij hebben Zijn Heilige Geest smarten aangedaan. Hem gekrenkt in Zijn liefde. En nu zal God Zichzelf troosten. Dat is Hij tot verheerlijking van Zijn deugden aan Zichzelf verplicht. Niets wordt zo zwaar aangerekend als het zondigen tegen de liefde Gods. Zij hadden Zijn heilighdom verontreinigd. Dat is het Evangelie verwerpen, het bloed des nieuwen testaments onrein achten. Dan zal Hij Zijn ijver opwekken, dan spaart en verschoont Hij niet. Onder de uitgieting van het vreselijk oordeel troost God Zichzelf, omdat al de arbeid Zijner liefde tevergeefs is geweest tot hun zaligheid en behoud. In het volharden in de zonde spreekt men het uit de dood te verkiezen boven het leven. Toch zal er nog een overblijfsel zijn. Enigen, die het ontkomen zullen, zullen het weder aan hun hart brengen. Ze zullen Mijner gedenken. Het zullen er weinigen zijn. Maar hoe weinig ook, ze waren er nog. Vele profeten zijn daar bevreesd voor geweest, hebben dat uitgesproken, hebben daarover tot God geroepen. Zijn wij er ook wel eens bevreesd voor dat de levende kerk uitsterft? Velen zijn daar spoedig mee klaar. God zal Zijn kerk wel in stand houden. Maar dat geeft geen werkzaamheid aan de troon der genade. Die bekommerd is over de verbreking Jozefs, vreest wel eens, gaat daar gebukt onder, smeekt om vernieuwing des harten, in zijn gezin, voor de gemeente waartoe men behoort, voor de kerk in het algemeen. We zien Gods volk van ons heen gaan, ze worden thuisgehaald, en er komen geen anderen voor in de plaats, althans we zien het niet. Nu is het waar dat God Zijn kerk in stand houdt, dat heeft Hij beloofd. In de bloeitijd van de kerk werd men ongerust als in enkele weken niet gehoord werd van nieuwborenen in Sion. Alleen in de weg des gebeds vervult God Zijn belofte. Zonder ween geen geboorte.

In die weg wordt wel eens moed geschept, dat God weer aan Zijn verbond zal gedenken. Zij komen aan door Goddelijk licht geleid. En al gaan velen dan van ons heen, er zullen toch, al moge het dan geruisloos zijn, weer anderen toegevoegd. En zo zal het blijven een komen en gaan. Maar dat overblijfsel zal er blijven. En dan zullen die ontkomenen Mijner gedenken onder de heidenen en zullen een walging hebben aan zichzelf. Er wordt nog al veel gesproken en geschreven over de verbondsbelofte. Dit is een verbondsbelofte. Ik zal maken dat zij een walging van zichzelf zullen hebben. En als God die belofte gaat vervullen, dan wordt dit beleving des harten. En of wij nu geleefd hebben in de uitgieting der zonden, of kerkelijk godsdienstig vroom, dan krijgen we een walg van onszelf. Als de zonde onzer jeugd ons wordt voorgesteld. Als er licht valt over onze zorgeloosheid, eigengerechtigheid, biddeloosheid, toegeven aan de zonde, zelfhandhaving, vijandschap, hoogmoed en het veronachtzamen van de middelen der genade, zodat wij zien dat wij

niet deze of gene zonde gedaan hebben, maar dat wij één klomp zonde zijn, en dat in het licht van Gods lankmoedigheid. Hoe walge-lijk worden wij dan in eigen oog. Dit is noodzakelijk bij de aanvang, en bij de voortgang. Zo alleen worden wij een gepast onderwerp voor het enige reinigingsmiddel, namelijk het bloed van Jezus Christus, dat reinigt van alle zonden.

Een kerkganger

Boekbespreking

GEESTELIJKE LIEDEREN van Johannes Groenewegen. Uitgeverij Pieters te Oostburg.

Deze liederen zijn een keur uit de lofzangen Israëls van Johannes Groenewegen. Zo worden zij tenminste aangeduid. Wij vragen ons af, of dit wel geheel juist is. We bezitten een uitgave van de lofzangen, die bij J. J. Groen en Zoon N.V. te Leiden het licht zag. Op het titelblad lezen we daar o.a. het volgende: De lofzangen Israëls waaronder de Heere woont (Ps. 22 : 4) zijnde enige geestelijke liederen, uitgegeven door Jacob Groenewegen, lidmaat van de Gereform. gemeentete Werkendam. De voorrede aan de godvruchtige zangers en zangeressen, die ondertekend is door Jacob Groenewegen, begint als volgt: Ziet hier een klein bundeltje van Geestelijke Liederen van over verscheiden jaren gemaakt, meest van mijn broeder Ds. Johannes Groenewegen. Enigewenige, namelijk het 23e, 26e, 28e, 31e en 40e lied, zijn door mij gedicht; het 27e lied is bij abuis ingeslopen, doch is van een ander.

Deze Johannes Groenewegen leefde van 1709-1764. Hij studeerde te Groningen en te Leiden en werd predikant, eerst te Aarlanderveen en later in Werkendam, waar hij bijna 25 jaar stond.

Het bekende lied: Zoete banden, die mij binden, dat in de uitgave van Pieters voorkomt als no. 8, is het 26e lied in de volledige bundel en is dus niet van Johannes, maar van Jacob Groenewegen. Het lied: Hemelingen, heft Uw toon, bij Pieters no. 9 als De Hemelstad, is het 31e lied in de grote uitgave van Groen en Zoon, die wordt aangedien als een getrouwe weergave naar een goede druk, welke was uitgegeven „volgens Kerke-orde”. Ook dat lied is dus niet van Johannes, maar van zijn broer Jacob.

Volgens de Chr. Enc. 2e druk, art. Jacob Groenewegen, is het 2e deel van de lofzangen geheel van Jacob. Pas later zijn de 2 delen verenigd. In de uitgave van Groen is ook nog een derde deel.

Uitgever Pieters heeft ook liederen opgenomen, die niet in het eerste deel voorkomen en dus van Jacob Groenewegen moeten zijn.

Het valt verder op, dat van de liederen in de uitgave van Pieters slechts enkele verzen zijn opgenomen. Hoewel de keus in het algemeen niet slecht is te noemen, bevredigt dit toch niet, vooral niet, omdat daarvangeen melding wordt gemaakt in een voorwoord of op andere wijze. Het doet tekort aan de bedoeling van de dichters. De inhoud van de volledige liederen is veel rijker. Vergelijking met de uitgave van Groen laat zien, dat hier en daar wijziging is aangebracht in de woordkeus. Dit zal bedoeld zijn om zo verbeteringen aan te brengen. Ook dit had wel even door Pieters in zijn uitgave kunnen worden vermeld.

Wij zouden er de voorkeur aan gegeven hebben, wanneer de liederen in hun geheel opnieuw waren uitgegeven, al of niet in gedeelten. Door een uitgave als deze dreigt het gevaar, dat het grootste deel van de liederen wordt vergeten. Dat zou te betreuren zijn. De liederen mogen dan door deskundigen voor de dichtkunst niet al te hoog worden aangeslagen, zij spreken het hart van Gods kinderen aan.

Voor de wijze van uitgave en het streven van de uitgever hebben wij niets dan lof. Het boekje, waarin 20 liederen voorkomen, is keurig uitgegeven in een gekleurde band en kost f 2,75, franco. Er is een schooluitgave in brochure-vorm, die f 1,- kost.

H. Algra: HET WONDER VAN DE 19e EEUW, van vrije kerken en kleine liden. Tweede, verbeterde druk. Uitgave van T. Wever, Franeker.

In februari 1966 verscheen de eerste druk, in juli de tweede. Wel een bewijs, dat dit boek de aandacht trekt en dat is te begrijpen. De schrijver geeft een werk, dat afwijkt van andere boeken over kerkgeschiedenis. Hij zegt er in zijn „woord vooraf” zelf het volgende van: Dit boek bedoelt wat anders te zijn dan een gebruikelijke kerkgeschiedenis, want het gaat de schrijver meer om de mensen thuis en in de kerk, dan om de handelingen van officiële kerkelijke vergaderingen. Wanneer iemand mocht konstateren, dat er van dit leven, van en in deze vrije kerken en haar activiteiten, nog méér zou zijn te dan wil de schrijver dat allerminst

ken. Hij vond, dat hij niet langer moest wachten met de publikatie. Hij had de wens, dat deze mensen van de negentiende eeuw nog eenmaal in hun kenmerkend bestaan zouden worden getekend door iemand, die zoveel van hen heeft gezien en gesproken, die stamt uit een geslacht, dat tot de oude afgeschiedenen behoorde en waarin generatie na generatie het verder vertelde, overeenkomstig Psalm 78. Hij hoopt, dat dit boek door de nazaten uit méér van zulke geslachten zal worden gelezen, nog voordat een bepaald soort geleerden zich van deze stof meester maakt om uit te leggen, hoe het zodanig sociologisch en psychologisch kan worden verklaard, dat er geen enkele reden meer overblijft om van een wonder te spreken, laat staan er voor te danken.

Tot zover de schrijver. Wie zich wil verdiepen in de geschiedenis van de kerk in ons vaderland kan dit boek niet ongelezen laten. De schrijver handelt niet alleen over de 19e eeuw, maar grijpt terug naar het verleden. Hij neemt ons mee naar Engeland en Schotland, naar de emigratiegebieden in Amerika en in Afrika. Hij laat gebeurtenissen en personen voor ons leven.

Er is veel goeds van dit werk te zeggen. Dat houdt niet in, dat we het in alles eens zijn met de schrijver als het gaat over de waardering van feiten, verschijnselen en personen. Wij denken b.v. anders over de doleantie en de vereniging van 1892, over wijzigingen in de prediking, en in de verhouding tot de wereld en wat deze biedt. De schrijver behoort niet tot onze kringen en dat is hier en daar te merken, maar dat doet niets af aan de waardering, die wij voor zijn werk hebben. Wij zien uit naar het vervolg, dat de schrijver wel niet belooft, maar dat hij toch wel enigszins in uitzicht stelt.

Wij willen nog enkele opmerkingen maken. Na blz. 12 is een portret van Ds. Hendrik de Cock opgenomen. Dr. G. Keizer geeft in zijn „De Afscheiding van 1834” — zie vóór blz. 177 — ook nog twee andere portretten, en schrijft eronder, dat geen ervan door de familie als gelijkend is erkend. Op blz. 125 lezen we van Ds. Moors van De wijk. Dit moet zijn Wijk. Op blz. 146 en 147 lezen we van Ds. Smit van Zalk. Dit moet zijn Smitt. Op blz. 184 zijn de eerste 16 regels op een verkeerde plaats terecht gekomen. Het verband van Gereformeerde Gemeenten kwam niet in 1906, maar in 1907 tot stand. Zie blz. 139. Op blz. 270 staat Noordhollandse Veld. Moet dit zijn Hollandseveld? Blz. 335 en 336: is hier tussen niet een regel uitgevallen?

Het werk ziet er goed verzorgd uit, zoals we van Wever gewoon zijn. Het is gebonden in een linnen band, heeft een omvang van 350 tekstpagina's en 56 blz. illustraties en kost f 19.50.

DE BRON DER ZALIGHEID van Robert Murray M'Cheyne. Uitgave van J. P. van den Tol, Dordrecht. De schrijver was herder en leraar te Dundee in Schotland in de eerste helft van de vorige eeuw. Hij is jong gestor-

Hij is vooral bekend door het gedicht: De HEERE onze Gerechtigheid, het wachtwoord der Hervormers: Eens was ik een vreemd'ling voor God en mijn hart, enz. Het is o.a. te vinden in de vragenboekjes van Hellenbroek.

Het betreft hier de laatste verzameling en deze bevat 64 preken en 15 bijbellezingen door M'Cheyne in de loop van zijn herderlijke bediening gehouden. Het werk werd uit het Engels vertaald door E. Gerdes. Het werd voor het eerst uitgegeven in 1862. Het gaat nu over een tweede onveranderde uitgave. De preken gaan over onderscheiden gedeelten uit Gods Woord. Van de bijbellezingen gaan er 4 over de tien maagden, 7 over het huisgezin te Bethanië en 4 over andere onderwerpen.

Het is een kostelijk werk, vol ernst en diepte. M'Cheyne was waarschuwend, ontdekkend, lokkend, onderwijzend, vertroostend, kortom: er is veel goeds van dit werk te zeggen.

M'Cheyne zegt zelf in één van zijn preken, blz. 149, het volgende:

Sedert ik hier gekomen ben, heb ik met alle kracht gearbeid om een scheiding te maken tussen kostbaren en nietswaardigen. Ik heb u vele kentekenen gegeven, waaraan gij kunt weten of gij een ware bekering hebt ondergaan, dan of het slechts een bedrog des satans geweest is; of uw vrede was de vrede Gods, of de vrede des duivels; of gij op de smalle weg waart, die ten leven leidt, of op de brede weg des verderfs. Ik heb mijn best gedaan u de duidelijkste kentekenen uit de Schrift te geven, aan welke gij u zoudt kunnen toetsen; en nochtans zou ik niet in het minst verwonderd zijn indien de meesten uwer ten laatste bespeurden, dat zij zichzelf bedrogen hadden. Tot zover M'Cheyne. Hij heeft daarmee niet te veel gezegd. Hier is een dienaar aan het woord, die begiftigd was met de Geest van Christus en zo in Gods koninkrijk in getrouwheid heeft gearbeid. Zijn werk getuigt van zijn godsvrucht. Wij halen nog iets aan uit dit werk, blz. 95: Ach, mijn lieve vrienden, zodanig is onze bediening onder Zij is tot een getuigenis. De Heere, Die mijn hart

weet dat ik dag en nacht naar uw behoudenis uitzie. „Mijn getuigenis is hierboven, dat uw hemel mij tot twee hemelen zou zijn, en uw zaligheid mij tot twee zaligheden”. Nochtans, zo gij niet komen wilt, zal ik een getuigenis tegen u zijn in die dag. De woorden, die wij tot u in vele zwakheid en beving gesproken hebben, zullen zich verheffen tot een oordeel in die dag. Ik zal dan tevergeefs U zien in de vergadering der verlostegemeente aan de rechterhand des troons. Tevergeefs zal ik zien hoe de dierbare Zaligmaker u toelacht. Wiens glimlach heerlijker is dan de zomerzon. Maar als dit niet moge zijn, zal ik met de engelen zeggen: „Hallelujah!” Ja, Vades, want zo was het welbehagelijk in Uw

De preken zijn vrij kort en zijn daarom in het algemeen niet lang genoeg voor gebruik in kerkelijke samenkomsten. Zij lenen zich echter, evenals de bijbellezingen, uitmend voor persoonlijk en huiselijk gebruik.

Wij kunnen dit werk van harte aanbevelen. Het kost f 27,50, gebonden in linnen band. Dat is een heel bedrag, maar toch niet hoog voor een waardevol boek van ruim 600 blz., dat keurig is uitgegeven.

ZIJ ZAGEN DE DOOD IN DE OGEN door Rik Valkenburg. Uitgave van J.P. van den Tol, Dordrecht.

Dit is een boek met 16 ware oorlogsverhalen, voornamelijk uit de Gelderse vallei. De burgemeester van Veenendaal heeft er een voorwoord in geschreven. Hij zegt daarin, dat alle beschrijvingen op waarheid berusten en dat aan personen uit de meest uiteenlopende politieke, kerkelijke en maatschappelijke groeperingen aandacht is geschonken. De schrijver bevestigt in een ten geleide, dat de verhalen geheel historisch zijn en dat zij geschreven zijn na een interview met één of meer hoofdpersonen uit de betrokken schets.

Het boek telt ongeveer 160 pagina's. Tussen de tekst staan vele illustraties. De verhalen brengen ons terug naar de oorlogsdagen en de bezettingsjaren, toen er veel geleden is en er veel gedaan is om de bezetter afbreuk te doen. Dit laatste heeft zijn uitwerking niet gemist, maar het is gegaan ten koste van vele jonge levens. Veel personen worden met name genoemd. Een werk als dit daarom het meeste spreken tot hen, die daarin terugvinden wat zij zelf of bekenden in die bange tijd hebben moeten doormaken. Maar ook anderen zullen bij het lezen getroffen worden door alles, wat er gedaan en geleden is. Het werkje legt iets vast ook voor komende geslachten.

Wij vinden het een bezwaar, dat hier alleen beschrijvingen worden gevonden op grond van bij interviews, waardoor de eenheid wordt gemist. Ook zouden we graag hebben gezien een duidelijke belichting van alles uit Gods Woord.

Het boek is keurig uitgegeven en kost gebonden in linnen band met stofomslag f 10,-.